

Lleida, entre reixes

La Generalitat de Catalunya té un problema greu amb les presons. Fa tretze anys que no es fa cap presó nova al Principat i el nombre d'interns s'ha disparat, de manera que l'administració ha hagut d'augmentar la capacitat dels centres penitenciaris existents, fet que resulta especialment preocupant a Lleida, que suporta una quota de població penitenciària deu vegades superior a la mitjana catalana.

S'acaben de complir vint anys de la mort de Michel Foucault, el filòsof que va ajudar a entendre l'home contemporani en general i el món de la marginalitat en particular, amb anàlisis especialment rellevants en el camp de les presons. "El sistema penitenciari -deia Foucault- ha fracassat i continuarà fracassant perquè es fonamenta en la mera exclusió social dels condemnats."

Vint anys després, la situació continua igual o pitjor, almenys a Catalunya. Fa tretze anys que no es construeix cap presó nova i, en canvi, la població reclusa ha augmentat en més de dos mil interns. Això s'ha produït en bona part perquè en els últims vuit anys el Partit Popular ha incidit en una política penitenciària basada en un enduriment progressiu de les penes, en la línia de la política de mera exclusió social denunciada per Foucault. Penes més dures, eliminació de redempcions per treball (tot i que això ho va legislar ja el Govern socialista el 1995) i restricció de permisos i de la resta de beneficis penitenciaris. Aquesta és la fórmula que ha aplicat durant vuit anys el PP, amb probable rendibilitat electoral (almenys fins a les passades eleccions), però amb nefastes conseqüències penitenciaris.

Aquesta és l'opinió, almenys, d'Albert Batlle, secretari de Serveis Penitenciaris de la Generalitat. Diu que les presons catalanes viuen una situació de saturació monstruosa, en paraules textuals, i en culpa d'una banda el PP, per la mencionada política d'enduriment penal, i, de l'altra, l'anterior administració catalana dirigida per Convergència i Unió, a la qual acusa de no haver invertit en la construcció de noves pre-

sons. Com a conseqüència d'aquesta sobreocupació, moltes cel·les de les presons catalanes, pensades en principi per a ser individuals, acullen en aquests moments tres reclusos, i en alguns casos, com a la presó Model de Barcelona, que és amb diferència la més massificada, fins a sis. Sis persones en cel·les de deu metres quadrats!

La Generalitat ha hagut d'anar ampliant la capacitat de les presons catalanes, principalment augmentant el nombre de llits a cada cel·la, i aquesta política, preocupant a tot Catalunya, ha causat malestar especialment a les terres de Ponent. En el cas de Lleida ciutat es registra una xifra d'un pres per cada cent mil habitants, mentre que al conjunt del territori català el percentatge és d'un per cada mil.

Aquesta important desproporció ha provocat queixes des de sempre a les terres de Lleida, que entenen que suporten una quota de responsabilitat penitenciària clarament excessiva. El Centre Penitenciari Ponent, creat l'any 1991 a partir de la fusió de les antigues presons de Lleida-1 i Lleida-2, acull en aquests moments més de mil reclusos, quan és un centre concebut per a poc més de sis-cents. A més a més, a Lleida hi ha, al costat de la presó tradicional, un centre obert, al qual van a dormir els reclusos que estan en tercer grau de règim penitenciari i tenen una feina fora del centre. Aquest centre obert està igualment sobreocupat: és de 80 places i hi ha més de 120 interns. Finalment, hi ha també el Centre Polivalent El Segre, a la partida de Rufeia, a Lleida ciutat, en què compleixen condemna alguns menors d'edat condemnats per diferents delictes. Tot plegat dona un resultat de més de 1.150 persones pri-

PASC DEL SOL

Una de les galeries del Centre Penitenciari de Ponent, a Lleida. Construït el 1991 per a no més de 600 reclusos, n'acull més de mil actualment en unes condicions d'aglomeració que no faciliten gens la reinserció.

vades de llibertat a Lleida entre el Centre Penitenciari Ponent, el centre obert i el centre de menors de Rufeà. Una xifra elevadíssima per a una ciutat com Lleida, en què estan censades poc més de 120.000 persones. A tot això s'ha d'afegir encara que la presó lleidatana és la que té un departament de règim tancat (DERT) més gran de Catalunya. En aquest departament compleixen condemna els reclusos que estan classificats en primer grau per la seva conflictivitat i la seva inadaptació manifesta al medi penitenciari. Al DERT es trasllada els interns que hagin protagonitzat algun incident amb altres presos o amb funcionaris i se'ls tanca en cel·les individuals, en què passen la major part del dia aïllats, com a càstig pel seu comportament conflictiu.

El Departament Especial de Ponent té capacitat per a gairebé cent places,

mentre que les altres presons, o no en tenen o en tenen un de molt més petit, de com a molt mig centenar de places. Això fa que molts reclusos conflictius de la resta de presons catalanes siguin traslladats a la de Ponent, de manera que Lleida no solament ha de suportar una quota de responsabilitat penitenciària molt elevada en l'àmbit quantitatiu (per la proporció presos-habitants), sinó també qualitativament (per les característiques especialment conflictives de molts dels interns que estan ingressats a Ponent). A més a més, la presó de Lleida acull també un percentatge molt elevat d'immigrants i d'altres persones sense lligams familiars a Catalunya, uns interns que resulta més difícil de resocialitzar precisament per aquesta falta de vincles.

La legislació penitenciària estableix que els presos han de complir la con-

demna el més a prop possible de la seva família per afavorir la reinserció. Com que la majoria de delictes, per una simple qüestió estadística, es cometen a la demarcació de Barcelona, on falten places penitenciàries per acollir totes les persones condemnades, la Generalitat trasllada a Lleida els delinqüents de Barcelona que no tenen vinculacions familiars al país. Però l'administració catalana, mentre no pugui obrir noves presons, i això no serà abans del 2006, no pot fer res més que ampliar places a les presons actuals, inclosa la de Lleida, on s'han augmentat els llits per cel·la i s'han anunciat reformes al centre obert per ampliar-ne la capacitat. Unes mesures que, una vegada més, han provocat les queixes de les entitats veïnals.

Anna Sàez